

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT

TREBALL SOCIAL EN L'ÀMBIT DE LA SALUT MENTAL

Any acadèmic 2014-15

Informació general de l'assignatura

Denominació	TREBALL SOCIAL EN L'ÀMBIT DE LA SALUT MENTAL
Codi	101734
Semestre d'impartició	1r. Q. Avaluació continuada.
Caràcter	Optativa
Nombre de crèdits ECTS	6
Crèdits teòrics	0
Crèdits pràctics	0
Horari de tutoria/lloc	Horari a convenir amb antelació.
Departament/s	Geografia i Sociologia
Modalitat	Presencial
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.
Idioma/es d'impartició	Català
Grau/Màster	Grau en Treball Social
Horari de tutoria/lloc	Horari a convenir amb antelació.
Adreça electrònica professor/a (s/es)	xmiranda@geosoc.udl.cat

Xavier Miranda

Objectius acadèmics de l'assignatura

- Analitzar els aspectes culturals que intervenen en la concepció de la salut mental per tal de fer una lectura crítica dels estereotips socials respecte a la malaltia mental.
- Identificar correctament els conceptes bàsics de la psicopatologia, fent especial èmfasi en les repercussions socials dels trastorns mentals.
- Conèixer l'organització de la xarxa assistencial i de suport.
- Conèixer i diferenciar les característiques més importants de cada un dels dispositius d'atenció.
- Analitzar els diferents aspectes de la rehabilitació psicosocial.
- Conèixer els mètodes i tècniques d'intervenció en els diferents dispositius d'atenció.
- Fer conscients els aspectes emocionals emergents en la relació d'ajuda amb persones amb trastorns mentals.

Competències

- Capacitat crítica, d'anàlisi i síntesi.
- Comunicació oral i escrita en llengua materna.
- Habilitats en les relacions interpersonals.
- Coneixement d'altres cultures i costums.
- Conèixer els referents de les ciències humanes i socials que aporten al treball social i l'educació social elements de comprensió de la realitat social.
- Comprendre críticament els models d'intervenció en treball social i educació social.
- Saber aplicar els mètodes i tècniques d'intervenció social als diferents àmbits i camps d'actuació.
- Analitzar i avaluar els problemes i necessitats socials presents en la societat.

Continguts fonamentals de l'assignatura

1. SALUT I SOCIETAT.

- Salut mental i trastorn mental. Aproximació històrica i cultural.
- Història de la psiquiatria i de les idees psiquiàtriques.
- Construcció de significat i sentit en relació als trastorns mentals.
- Influència dels canvis socials en l'expressió dels trastorns mentals. Noves demandes sorgides d'aquests canvis.

2. TRASTORNS MENTALS.

- Aproximació conceptual.
- Classificacions dels trastorns mentals.
- Nocions generals bàsiques sobre els trastorns mentals.
- Determinants materials i culturals que incideixen en les patologies mentals.

3. ORGANITZACIÓ DE L'ATENCIÓ EN SALUT MENTAL.

- Xarxa pública d'atenció a Catalunya. Recursos sanitaris i socials.
- Associacions de familiars i usuaris.
- Noves formes organitzatives en entorns digitals.

4. REHABILITACIÓ PSICOSOCIAL.

- Concepte, objectius i fases.
- Intervenció en l'àmbit familiar.
- Intervenció en l'àmbit laboral.

5. TREBALL EDUCATIU I SOCIAL EN SALUT MENTAL.

- Desenvolupament de les disciplines socials en salut mental.
- Especificitat de l'educació social i el treball social.
- Abordatge des de l'Atenció Primària. Atenció, detecció i derivació.
- Prevenció i promoció de la salut mental.

Eixos metodològics de l'assignatura

Activitats presencials (40 %).

- Lliçons magistrals.
- Treball en petits grups.
- Exposicions per part de professionals externs.
- Tutories i seminaris.
- Projeccions audiovisuals.

Activitats no presencials (60%).

- Lectura i cerca d'informació.
- Estudi.
- Elaboració de les activitats d'avaluació continuada.
- Preparació de la participació a l'aula.

Pla de desenvolupament de l'assignatura

SETMANA	BLOC	OBJECTIUS	ACTIVITAT	TREBALL ALUMNAT	AVALUACIÓ
1 2 3	1. SALUT I SOCIETAT. - Salut mental i trastorn mental. Aproximació històrica i cultural. - Història de la psiquiatria i de les idees psiquiàtriques. - Construcció de significat i sentit en relació als trastorns mentals. - Influència dels canvis socials en l'expressió dels trastorns mentals. Noves demandes sorgides d'aquests canvis.	- Analitzar els aspectes culturals que intervenen en la concepció de la salut mental per tal de fer una lectura crítica dels estereotips socials respecte a la malaltia mental.	- Lliçons magistrals. - Projeccions audiovisuals. - Exposicions per part de professionals externs. - Tutories.	- Seguiment i estudi del bloc. - Seguiment de les lectures i els materials complementaris. - Participació activa i fonamentada a l'aula. - Preparació de les activitats d'avaluació continuada. - Utilització de les tutories pel seguiment de l'assignatura.	- Pràctiques a l'aula. - Examen escrit. - Treball individual.

4 5 6	2. TRASTORNS MENTALS. - Aproximació conceptual. - Classificacions dels trastorns mentals. - Nocions generals bàsiques sobre els trastorns mentals. - Determinants materials i culturals que incideixen en les patologies mentals.	- Identificar correctament els conceptes bàsics de la psicopatologia, fent especial èmfasi en les repercussions socials dels trastorns mentals.	- Lliçons magistrals. - Projeccions audiovisuals. - Exposicions per part de professionals externs. - Tutories.	- Seguiment i estudi del bloc. - Seguiment de les lectures i els materials complementaris. - Participació activa i fonamentada a l'aula. - Preparació de les activitats d'avaluació continuada. - Utilització de les tutories pel seguiment de l'assignatura.	- Entrega de les pràctiques realitzades a l'aula. - Examen escrit. - Treball individual.
7 8 9	3. ORGANITZACIÓ DE L'ATENCIÓ EN SALUT MENTAL - Xarxa pública d'atenció a Catalunya. Recursos sanitaris i socials. - Associacions de familiars i usuaris. - Noves formes organitzatives en entorns digitals.	- Conèixer l'organització de la xarxa assistencial i de suport. - Conèixer i diferenciar les característiques més importants de cada un dels dispositius d'atenció.	- Lliçons magistrals. - Projeccions audiovisuals. - Exposicions per part de professionals externs. - Tutories.	- Seguiment i estudi del bloc. - Seguiment de les lectures i els materials complementaris. - Participació activa i fonamentada a l'aula. - Preparació de les activitats d'avaluació continuada. - Utilització de les tutories pel seguiment de l'assignatura.	- Entrega de les pràctiques realitzades a l'aula. - Examen escrit. - Treball individual.
10 11 12	4. REHABILITACIÓ PSICOSOCIAL. - Concepte, objectius i fases. - Intervenció en l'àmbit familiar. - Intervenció en l'àmbit laboral.	- Analitzar els diferents aspectes de la rehabilitació psicosocial.	- Lliçons magistrals. - Projeccions audiovisuals. - Exposicions per part de professionals externs. - Tutories.	- Seguiment i estudi del bloc. - Seguiment de les lectures i els materials complementaris. - Participació activa i fonamentada a l'aula. - Preparació de les activitats d'avaluació continuada. - Utilització de les tutories pel seguiment de l'assignatura.	- Entrega de les pràctiques realitzades a l'aula. - Examen escrit. - Treball individual.

13 14 15	5. TREBALL EDUCATIU I SOCIAL EN SALUT MENTAL. - Desenvolupament de les disciplines socials en salut mental - Especificitat de l'educació social i el treball social. - Abordatge des de l'Atenció Primària. Atenció, detecció i derivació. - Prevenció i promocio en salut mental.	- Conèixer els mètodes i tècniques d'intervenció en els diferents dispositius d'atenció. - Fer conscients els aspectes emocionals emergents en la relació d'ajuda amb persones amb trastorns mentals.	- Lliçons magistrals. - Projeccions audiovisuals. - Exposicions per part de professionals externs. - Tutories.	- Seguiment i estudi del bloc. - Seguiment de les lectures i els materials complementaris. - Participació activa i fonamentada a l'aula. - Preparació de les activitats d'avaluació continuada. - Utilització de les tutories pel seguiment de l'assignatura.	- Entrega de les pràctiques realitzades a l'aula. - Examen escrit. - Treball individual.

Sistema d'avaluació

1. Examen escrit (25 %).
2. Desenvolupament individual d'activitats i treballs d'avaluació continuada (25 %).
3. Participació activa i fonamentada en els debats i les pràctiques a l'aula (25 %).
4. Desenvolupament grupal d'activitats i treballs d'avaluació continuada (25 %).

Bibliografia i recursos d'informació

Autors diversos. (2002). *La función social de la locura. Una mirada desde el poder*. Espacio Editorial. Argentina.

Autors diversos. (2008). *Salut mental i processos migratoris*. Hacer.

Autors diversos. Influencia de la crisis económica en la demanda de consultas en salud mental. *Revista Átopos. Salud Mental, comunidad y cultura*, (15) 7-23.

Casal, J.C. (2010). Derechos y participación de las personas con diversidad mental. *Cuadernos de Trabajo Social*, (23), 301-321.

Comelles, J.M^a; Martínez Hernández, A. (1993). *Enfermedad, Cultura y Sociedad*. Editorial Eudema. Madrid.

Desviat, M. Conductas psicopáticas: de la locura cuerda a la idiocia moral. *Revista Átopos. Salud Mental, comunidad y cultura*, (5) 4-13.

Fernández, J.I. (2002). El campo de la rehabilitación psicosocial y estilo de atención. *Cuadernos técnicos de servicios sociales, rehabilitación psicosocial y apoyo comunitario de personas con enfermedad mental crónica: programas básicos de intervención*. Consejería de servicios sociales de la Comunidad de Madrid, 69-74.

Garcés, E. M. (2010). El Trabajo Social en salud mental. *Cuadernos de Trabajo Social*, 23, 333-352.

Gracia, D. (2010). *La construcción de la salud: hechos, valores, deberes*. Conferència realitzada en el XI Congrés Internacional de Grup, Psicoteràpia y Psicoanàlisis. Segovia, 2010.

- López, M., Laviana, M. Fernández, L., López, A., Rodríguez, A. M., & Aparicio, A. (2008) La lucha contra el estigma y la discriminación en salud mental: Una estrategia compleja basada en la información disponible. *Revista de la Asociación Española de Neuropsiquiatría*, 28 (1), 48-83.
- Martínez, A. (1998). *¿Has visto como llora un cerezo? Pasos hacia una antropología de la esquizofrenia*. Publicacions de la U.B. Barcelona.
- Martínez, F. J.; Vargas, M. D. (1993). Cultura y salud mental: influencia del medio institucional en los enfermos profundos adultos. *Alternativas: cuadernos de trabajo social*, (2), 269-286.
- Moya, J. (2012). *Elements bàsics de salut mental per a professionals de l'àmbit social*. Col·lecció Eines, 12. Generalitat de Catalunya. Departament de Benestar Social i Família.
- Pelegrí, X. (dir.); Fleta, G. (dir.); i altres autors (2013). *Les persones amb problemàtica de salut mental a Lleida. Estudi de la situació de les persones amb trastorn mental sever al territori de Lleida 2012*. Salut Mental Catalunya. Coordinadora Terres de Lleida.
- Pérez, A.; Romero A.F. (1995). *Psiquiatría para no psiquiatras*. Tesitex. Salamanca.
- Pons, I. (2006). Condicionantes sociales teóricos y prácticos de las ciencias de la Salud Mental. *RTS: Revista de treball social*, (178), 17-34.
- Revista Átopos. Salud Mental, comunidad y cultura. Nº 7. Psicopatología de lo cotidiano. (2008). Asociación Átopos, salud mental, comunidad y cultura.
- Revista de Educación Social Nº 3. *Salud Mental y Educación Social*. (2004-2005) Consejo General de Colegios de Educadoras y Educadores Sociales.
- Revista de Intervención Socioeducativa Nº 26. *Salud Mental y Educación Social*. (2004). Facultad de Educación Social y Trabajo Social Pere Tarrés. Universidad Ramón Llull.
- Revista de Treball Social Nº 145. *Salut Mental i Treball social*. Març 1997. Col·legi Oficial de DTS i AASS de Catalunya.
- Revista de Treball Social Nº 178. *Una mirada a la salut mental*. Octubre 2006. Col·legi Oficial de DTS i AASS de Catalunya.
- Rodríguez, A.; González, J. C. (2002). La rehabilitación psicosocial en el marco de la atención comunitaria integral a la población enferma mental crónica. *Cuadernos técnicos de servicios sociales, rehabilitación psicosocial y apoyo comunitario de personas con enfermedad mental crónica: programas básicos de intervención*. Consejería de servicios sociales de la Comunidad de Madrid, 17-42.
- Salzberger, I. (1970). *La relación asistencial*. Amorrortu. Barcelona.
- Cosme S. (2013). La figura del Educador Social en el campo de la Salud Mental Comunitaria: el amor por la pregunta y la construcción del caso en red. *Norte de Salud mental*, 11(45) 33-39.
- Sánchez, E. (2003). Por una sociología de la enfermedad mental: Etiología. *Cuadernos de trabajo social*, (16), 49-71.
- Shepherd, G., Boardman, J., & Slade, M. (2008). *Making recovery a reality*. London: Sainsbury Centre for Mental Health.
- Subirats J. (2005). *Fragilidades vecinas*. Icària editorial. Barcelona.
- Ubilla, E. (2009). El concepto de salud mental en la obra de Erich Fromm. *Revista Chilena de Neuro-Psiquiatría*, 47(2), 153-162.
- Vallejo, J. (1999). *Introducción a la psicopatología y la psiquiatría*. Masson. Barcelona.

WEBGRAFIA

- Asociación Española de Neuropsiquiatría: [Observatori](#) i [Revista](#).
- Generalitat de Catalunya. [Canal salut: salut mental](#).
- Generalitat de Catalunya. Departament de Benestar i Família. [Persones amb malaltia mental](#).
- Junta de Andalucía. [1 de cada 4](#).
- [Obertament](#).
- Organización Mundial de la Salud. [Salud Mental](#).
- [Salut Mental Catalunya](#).